

TARİHİ ZELA (ZİLE) İLÇESİNDEKİ YEREL HALKIN TURİZME BAKIŞ AÇILARINI BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Nurettin AYAZ*

Savaş ARTUĞER**

Fatih TÜRKMEN***

ÖZET

Bu çalışmada, henüz bir destinasyon olarak turizmle tanışmamış tarihi Zela (Zile) ilçesinde yaşayan yerel halkın turizme bakış açıları ve turizmin yörede geliştirilebilmesi için yerel halkın öncelikleri belirlenmeye çalışılmıştır. 2007 yılının Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları içerisinde 550 kişi üzerinde uygulanan anket verilerinden yapılan analizlere göre ilçe halkının bölgede turizmin gelişmesiyle ortaya çıkabilecek olumlu durumlar için pozitif yönde düşünce belirttikleri, ancak ortaya çıkabilecek olumsuz durumlar için kararsız kaldıkları belirlenmiştir. Ortaya çıkabilecek olumlu etki olarak bölgedeki yerel halkın gelirlerinin artması, diğer olumlu etkilere göre daha pozitif bir görüş sergilemiştir. Ayrıca yöre halkı turizmin yöredeki birçok mal ve hizmetin fiyatının artacağını düşünmektedir. Bununla birlikte, yöre halkı turizmin yörede geliştirilebilmesi için Zile kalesine ve tarihi Zile evlerine öncelik verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zela(Zile), Turizm Geliştirme, Yerel Halk Desteği.

A FIELD RESEARCH ABOUT LOCAL PEOPLE'S ATTITUDES TOWARDS TOURISM IN THE HISTORICAL TOWN OF ZELA(ZİLE)

ABSTRACT

This research attempts to identify the view points and priorities of the local community living in historical Zela (Zile) town in an attempt to develop tourism in the area. According to the survey research results carried out with 550 participants in the period of June, July and August in 2007, it is found out that people in this area expressed positive thoughts for favourable situations which may arise through the development of tourism in the area, but were indecisive about the unfavourable situations which may arise through this development. When compared

* Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu.

** Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu.

*** Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu.

with the other favourable effects, more positive opinions are expressed about revenue growth of the local community as the possible favourable effect. Also, local community expresses the opinion that there will be price increases in many goods and services in the area. Besides, local community thinks that high priority must be given to the Zile castle and historical Zile houses to develop tourism in the region.

Key Words: Zela(Zile), Tourism Development, Resident Attitudes.

GİRİŞ

Günümüzde yerel halkın turizme karşı tutumu, desteği ve katılımı, turizmin gelişimine öncülük eder hale gelmiştir. Bu nedenle bir bölgede turizmin oluşması ve sürdürülebilir olabilmesi için toplumun geniş katılımı sağlanmalıdır. Bu süreçte, yerel halkın turizme bakış açısının belirlenmesi önemli bir aşama olarak görülmelidir (Sheldon ve Abenoja, 2001; Johnson, vd., 1994).

Yerel halkın turizme bakış açılarını belirlemeye yönelik yapılan araştırmaların birçoğu; Gürsoy, vd. 2002; Akis, vd. 1996; Lepp, 2007; Lawson, vd. 1998; Günce, 2003; Sheldon ve Abenoja, 2001; Besculides, vd. 2002; turizme ilişkin yerel halkın bakış açılarının turizmin algılanan etkilerinden kaynaklandığını ortaya çıkarmıştır. Bu algılanan etkiler, ekonomik, çevresel, sosyal ve kültürel etkiler üzerine yoğunlaşmaktadır.

Bu araştırma, ile halihazırda bir destinasyon olarak turistlerle tanışmamış tarihi Zela (Zile) ilçesindeki yerel halkın turizme bakış açıları ve turizm geliştirmeye dönük öncelikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma, yerel halkın turizm üzerine olumlu ve olumsuz algılarını ve turizm geliştirmeye yönelik önceliklerini değerlendirmektedir. Çalışma verilerinin ilçeye yönelik olarak hazırlanacak destinasyon çalışmaları sürecinde kullanılması beklenmektedir.

1. ZELA (ZİLE)

Zile, Orta Karadeniz Bölgesi'nde Tokat ilinde, yer alan Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden birisidir. Zile'nin 4000 yıllık tarihi bir geçmişi bulunmaktadır. Tarih boyunca Zile, Hitit, Frig, Pers, Pontus, Roma ve Bizans ve Türk kültürlerinin tesiri altında kalmıştır. İlçede bu kültürlerle ait birçok tarihi zenginlik bulunmaktadır.

Zile tarihte Romalıların Pontus'lularla yaptığı iki savaş ile meşhur olmuş bir tarihi kenttir. İlk savaş M.Ö 67 yılında Roma Emperyalizmine karşı yurdu nu (Pontus'u) koruyan Mithridates VI. Eupator ile Romalı komutan Triarius

arasında olmuştur. Pontus kralı savaşı kazanmış, savaş yerine anıtı dikilmiştir. İkinci savaş yirmi yıl sonra M.Ö 47 de aynı yerde Romalı komutan ve devlet adamı Iulius Casear ile Pontus kralı Mithridates VI. Eupator'un oğlu Pharnakes II. arasında olmuştur. Çok çetin geçen savaşı Caesar kazanmıştır. Roma'daki samimi dostu Matius'a "VENİ VİDİ VİCİ "(GELDİM GÖRDÜM YENDİM) sözleri ile bildirmiştir. Bu sözler tarihe geçen en kısa savaş zaferi mektubu olarak geçmiştir (www.livius.org).

2. TURİZM GELİŞTİRME VE YEREL HALK DESTEĞİ

Turizm araştırmacıları, turizm endüstrisinin gelişmesi için yerel halkın desteğinin önemine dikkat çekmişlerdir (Harrison, 1992). Özellikle kırsal bölgelerde turizmin geliştirilmesinin ön şartı olarak; geniş katımlı kamuoyu desteği sağlanması öngörülmüştür (Wilson vd., 2001).

Yerel halkın desteği turizm endüstrisindeki yöneticiler, politikaya yön verenler ve akademisyenler için artan bir ilgi alanı olmaktadır. Yöneticiler, turizmin gelişmeye uygun olduğu yerlerde yerel halkın turistleri tehdit etmeleri ile ilgilenmektedirler. Politikacılar, halkın sosyal yapısı için bölgelerinde turizmin maliyet ve faydaları gibi ekonomik yönüne bakılmaktadırlar. Akademisyenler ise, yerel halkın tutumlarını anlamak ve bir çerçeve oluşturabilmek için değişik disiplinlerle ilişkilendirmektedirler (Tayfun, 2002).

Literatürde yerel halkın turizme bakış açısını etkileyen faktörler; turist ve yerel halk arasındaki ilişkinin boyutu ve türü, halk için turizm endüstrisinin önemi ve halkın turizme olan güveni olarak gösterilmektedir (Sirakaya, vd., 2002; Murpy, 1985). Turizmin desteklenmesini sağlayan en önemli etken ise ekonomik faydadır (Akis vd., 1996).

Yukarıda belirtilen yerel halkın turizme bakış açısını etkileyen genel faktörlerin yanında bazı özel faktörler de bulunmaktadır. Kişinin yöredeki ikamet süresi (Liu ve Var, 1986; Sirakaya vd., 2002), yöredeki turizmin yoğunluğu (Pizam, 1978), turizm endüstrisine olan ekonomik güven (Madrigal, 1993) ve yörenin turistik yerlere olan uzaklığı (Belisle ve Hoy, 1980) bu özel faktörlerdendir. Ayrıca, sosyal/kültürel ve çevresel faktörler de yerel halkın turizme karşı olan düşüncelerini etkilemektedir (Gürsoy vd., 2000).

Turizmin faydaları zararlarından fazla olursa halk turizmin gelişmesini daha fazla destekleyecektir (Claudia ve Gürsoy, 2004). Yerel halkın bir kısmı turizmin çevreyi koruyacağını düşünürken, bir kısmı da turizmin çevreye zarar vermesinden korkmaktadır (Hillery vd., 2001). Bununla birlikte, araş-

tırmalar turizm merkezlerine yakın yerlerde yaşayan yerel halkın turizm ve turizmin etkileri hakkında olumlu görüşe sahip olduklarını göstermektedir (Gürsoy vd., 2000). Örneğin, Masnfeld (1992) yaptığı bir araştırmada, turizm merkezlerine uzakta yaşayan kişilerin bu merkezlere daha yakın yaşayan kişilere göre turizm hakkında daha olumsuz görüşe sahip olduklarını ortaya çıkarmıştır. Belisle ve Hoy (1980)'de yaptıkları araştırmada aynı sonuca ulaşmışlardır.

Tüm bunların paralelinde, turizmin gelişmesi, sürdürülebilir olması ve başarılı bir uygulanabilmesi için yerel halkın turizme karşı tutumlarını nasıl geliştirdiklerini anlamak gerekmektedir (Tayfun ve Kılıçlar, 2004). Yerel halkın bakış açısı dikkate alınmadığında turizmin gelişimine yönelik programlar uygulamada başarısız veya etkisiz olabilir. Turizm türü, büyüklüğü ve gelişimi ile ilgili politikalar belirlenirken tüm tarafların katılımı sağlanmadığında, toplum hedeflerinin gerçekleşmesi engellenebilecek ve politikaların uygulanmasında başarısızlıklar yaşanabilecektir (Akova, 2006).

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırma Soruları

Bu çalışmanın amacı, Tarihi Zela (Zile) ilçesinde yaşayan yerel halkın turizme bakış açılarını ve turizmin yörede geliştirilebilmesi için yerel halkın önceliklerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

- Yerel halkın turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
- Yerel halkın turizmin olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri eğitim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
- Yerel halkın turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri aylık gelir durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
- Yerel halkın turizmin olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri aylık gelir durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
- Yerel halkın turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri mesleklerine göre farklılık göstermekte midir?

- Yerel halkın turizmin olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri mesleklerine göre farklılık göstermekte midir?
- Yerel halkın turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri yaşlarına göre farklılık göstermekte midir?

3.1. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket kullanılmıştır. Anket soruları; Andreck ve Vogt (2000)'ün The Relationship between Residents' Attitudes toward Tourism and Tourism Development Options, Andriotis ve Vaguan (2003)'ün Urban Residents' Attitudes toward Tourism Development: The Case of Create, Gursoy ve Rutherford (2004)'ün Host Attitudes Toward Tourism: An Improved Structural Model adlı çalışmalardaki anket sorularından araştırmaya uyarlanarak hazırlanmıştır. Anket formunun ilk bölümünde ankete katılan kişilerin kişisel bilgilerini (cinsiyet, eğitim durumu, yaş, meslek, medeni durum, aylık gelir, ikamet süresi) saptamak amacıyla hazırlanmış yedi adet kapalı uçlu soru yer almaktadır. Bunun yanında Zile'de turizmin geliştirilebilmesi için yerel halkın öncelikleri belirleyebilmek için on bir adet unsur belirtilmiştir. Katılımcıların, bu unsurlar dışında görüşlerini belirtebilmeleri için de diğer seçeneği bu kapsamda sunulmuştur. Anketin ikinci bölümünde ise ilçenin turizme açılması halinde ortaya çıkabilecek on dört adet olumlu ve on dört adet olumsuz yargıya yer verilmiştir. Katılımcıların, belirlenen yargılara ilişkin katılma derecelerini 5'li Likert ölçeği doğrultusunda "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum", "kesinlikle katılıyorum" seçeneklerinden birini seçerek işaretlemeleri istenmiştir.

Ankette olumlu ve olumsuz olarak verilen yargılar güvenilirlik analizine tabi tutulmuş ve olumlu yargılar için Cronbach Alpha=0,87, olumsuz yargılar için Cronbach Alpha=0,89 olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anketin güvenilirlik düzeyinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma, Tokat ilinin Zile ilçesinde yaşayan yerel halkın görüşlerini belirlemeye yönelik olduğu için, ilçede yaşayan yerel halk araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, ilçede yaşayan kişi sayısı 2007 yılı nüfus

sayımına göre merkez nüfus 36,600 kişi olarak tespit edilmiştir (www.tokatkulturturizm.gov.tr).

Araştırmadaki örneklem sayısının belirlenmesinde Ryan'ın (1995) geliştirdiği aşağıdaki model uygulanmıştır.

$$n = \frac{NPq}{(N-1)B^2 + Pq} \cdot \frac{1}{Z^2}$$

Formülde yer alan sembollerin anlamları:

n= Örneklem sayısını

N= Araştırmaya konu olan topluluğu

P= Topluluk oranını veya tahminini

q= 1-P'yi

B= Katlanılabilir hata oranını

Z= İstenilen güven aralığını ifade etmektedir.

Buna göre;

N= 110.139 kişi

P= 0,5

q= 0,5

B= 0.05

Z= 1,96

$$n = \frac{110.139 (0,5)(0,5)}{(110.139 - 1) (0,05)^2 + (0,5)(0,5)} \cdot \frac{1}{(1,96)^2}$$

n= 383 kişi

Araştırma konusu ile ilgili daha önceden herhangi bir araştırma yapılmamış ise topluluk oranı ve tahminini ifade eden P değeri 0,5 olarak alınır. Örnek sayısının belirlenmesinde katlanılabilir hata oranı Hurst'un da (1994) ifade ettiği gibi bir matematiksel kavram olup araştırmaya konu olan topluluk ile seçilen kitlenin uyumsuzluğunu gösterir ve araştırmacının bunu önceden

tahmin etmesi gerekir. Katlanılabilir hata oranı %3-5 arasında tahmin edilmiştir. %3'e yaklaştıkça örneklem sayısı büyüyecek, bununla birlikte araştırmanın güvenilirliği artacak; %5'e yaklaştıkça ise örneklem sayısı azalacaktır. Bu araştırmada katlanılabilir hata oranı, maddi olanaklar ve zaman unsuru da dikkate alınarak %5 olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, araştırmalarda yapılan çalışmaların bir güven aralığında olması büyük önem arz etmektedir. Araştırmacıların tespit ettiği bu aralık ise artı eksi %2,5'dur diğer bir ifadeyle güven aralığı %95'dir. Buna bağlı olarak Z değeri ise 1,96'dır (Öztürk, 1996).

3.3. Anketin Uygulanması ve Verilerin Toplanması

Anket uygulaması 2007 yılının Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları içerisinde yapılmıştır. Yerel halka uygulanan 550 adet anketten 510 tanesi değerlendirilmeye tabi tutulmuş olup, anketlerin geri dönüşüm oranı %92,7'dir. Anketin yerel halka uygulanmasında tesadüfi örneklem yöntemi kullanılmıştır.

3.4. Veri Çözümleme Yöntemi

Ankete katılan kişilerin kişisel özellikleri ve Zile ilçesinde turizmin geliştirilmesi için öncelikli desteklenmesi gereken unsurlar, yüzde ve frekans yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Devamında ankete katılan kişilerin turizme bakış açılarının tespiti için verilen on dört olumlu ve on dört olumsuz yargıdan oluşan toplam yirmi sekiz yargıya ilişkin görüşler yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri belirlenerek analiz edilmiştir. Bununla birlikte ankete katılan kişilerin yargılara ilişkin vermiş oldukları yanıtlarla demografik özellikleri arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını test etmek amacıyla cinsiyet ve medeni durum için t-testi uygulanmış, eğitim durumu, yaş, meslek, aylık gelir ve ikamet süresi için de tek-faktörlü varyans analizi (One-Way Anova) yapılmıştır. Analizlerde 0,05 anlamlılık düzeyi esas alınmış ve arasında anlamlı fark bulunan değişkenler için de Tukey testi yapılmıştır. Uygulamaya ilgili yukarıda belirtilen analizler SPSS 12.0 for Windows programıyla yapılmış olup, açıklanan söz konusu tüm analizler amacına uygun olarak yorumlanmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Yerel Halka İlişkin Demografik Bulgular

Demografik Özellikler		f	%
Cinsiyet	Bay	323	63,3
	Bayan	187	36,7
Yaş	18 ve altı	45	8,8
	19-25 yaş	149	29,2
	26-35 yaş	153	30
	36-45 yaş	95	18,6
	46-55 yaş	28	5,5
	56 ve üzeri yaş	40	7,8
Medeni Hal	Evli	292	57,3
	Bekar	216	42,4
Eğitim	İlköğretim	129	25,3
	Lise	193	37,8
	Önlisans	71	13,9
	Lisans	102	20
	Lisansüstü	15	2,9
Meslek	İşçi	57	11,2
	Memur	95	18,6
	Esnaf	89	17,5
	Öğrenci	131	25,7
	Ev kadını	68	13,3
	Emekli	31	6,1
	Çiftçi	28	5,5
Aylık Gelir Düzeyi	500 TL ve altı	161	31,6
	501-1000	186	36,5
	1001-1500	72	14,1
	1501-2000	51	10,0
	2001 ve üzeri	26	5,1
İkamet	1 yıldan az	34	6,7
	1-5 yıl	59	11,6
	6-10 yıl	32	6,3
	11-15 yıl	51	10,0
	16-20 yıl	63	12,4
	21 ve üzeri	254	49,8

Zile ilçesindeki yerel halkın turizme bakış açısını belirlemeye yönelik ilçede yaşayan yerel halka uygulanan anket formu ilçede yaşayan değişik yaş grubu, eğitim derecesi, gelir seviyesi, meslek grubu ve ikamet süresine sahip kişiler tarafından doldurulmuştur. Tablo 1’de de görüldüğü üzere ankete cevap veren kişilerin %63,3’ü bay, %36,7’si bayandır. Yine, araştırmaya katılan kişilerin yaşlarının dağılımı değerlendirildiğinde, %5,5’inin 46-55 yaş

aralığında, %30'unun 26-35 yaş aralığındadır. Deneklerin %57,3'ü evli, %42,4'ü de bekar. Katılımcıların %2,9'u lisansüstü eğitim düzeyine, %37,8'i lise düzeyinde eğitime sahiptir. Katılımcılar meslek grupları açısından değerlendirildiğinde, %25,7'sinin öğrenci, %18,6'sının memur, %17,5'inin esnaf, %13,3'ünün ev kadını, %11,2'sinin işçi, %6,1'inin emekli ve %5,5'inin çiftçi olduğu görülmektedir. Aylık gelir düzeyi bakımından da katılımcıların yarıdan fazlasının (%68,1) 0-1000 TL arasında gelire sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca deneklerin %6,3'ü 6-10 yıldır, %49,8'i 21 ve üzeri yıldır ilçede ikamet etmektedir.

Tablo 2. Turizmin Yörede Geliştirilebilmesi İçin Halkın Önceliklerine İlişkin Bulgular

Yöre Halkının Öncelikleri	f	%
Zile Kalesi	414	18,76
Tarihi Zile Evleri	310	14,03
Camiler/Türebeler/Hamamlar	231	10,46
Kiraz Festivali	230	10,43
Zile Pekmezi	205	9,28
El Sanatları	175	7,92
Üzüm Bağları	168	7,60
Amfi Tiyatro	150	6,79
Yöresel Yemekler	116	5,25
Yöresel Kıyafetler	112	5,07
Maşat Höyük	97	4,39
Toplam	2208	100

Yörede turizmin geliştirilebilmesi için ilçede bulunan çekicilik unsurlarının yer aldığı Tablo 2'de katılımcılara birden fazla unsuru seçebilme imkânı tanınmıştır. Tabloda sırasıyla şu sonuçlar elde edilmiştir: Zile kalesi %18,76, Tarihi Zile Evleri 14,03, Camiler/Türebeler/Hamamlar 10,46, Kiraz Festivali 10,43, Zile Pekmezi 9,28, El Sanatları 7,92, Üzüm Bağları 7,60, Amfi Tiyatro 6,79, Yöresel Yemekler 5,25, Yöresel Kıyafetler 5,07, Maşat Höyük 4,39. Bu sonuçlar paralelinde yerel halkın ilçenin turizme açılmasında tarihi değerlerin (kale, eski evler, camiler) daha etkili olacağını düşündükleri görülmektedir.

Tablo 3. Turizmin Olumlu Etkileri Hakkında Yerel Halkın Bakış Açısına Yönelik Bulgular

Olumlu Etkiler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM		Ort.	s.s.
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Turizm, Zile için önemli endüstrilerden birisi olacaktır.	12	2,4	35	6,9	67	13	169	33	224	44	507	99	4,1	1
Turizm, Zile'deki insanların gelirlerini arttıracaktır.	7	1,4	26	5,1	34	6,7	193	38	250	49	510	100	4,3	0,9
Turizm, yörede birçok yararlı iş olanakları sağlayacaktır.	7	1,4	20	3,9	51	10	235	46	194	38	507	99	4,2	0,9
Turizm, yörede kültürel kaynaşmaya katkıda bulunacaktır.	18	3,5	17	3,3	63	12	221	43	183	36	502	98	4,1	1
Turizm sayesinde Zile'de halka açık parkların sayısı artacaktır.	10	2	33	6,5	68	13	211	41	185	36	507	99	4	1
Turizm, yöredeki tarihi yapıların restore edilmesini teşvik edecektir.	3	0,6	11	2,2	34	6,7	212	42	247	48	507	99	4,4	0,8
Turizm, yöredeki hizmet kalitesini arttıracaktır.	6	1,2	4	0,8	39	7,6	259	51	190	37	498	98	4,3	0,7
Turizm, sayesinde doğal çevre korunacaktır	17	3,3	38	7,5	88	17	214	42	150	29	507	99	3,9	1
Turizm, Zile'deki kültürel faaliyetleri teşvik edecektir.	14	2,7	20	3,9	72	14	238	47	163	32	507	99	4	0,9
Turizm sayesinde yöredeki altyapı gelişecektir.	12	2,4	18	3,5	74	15	230	45	170	33	504	99	4	0,9
Turizm, ilçeye ekonomik hareketlilik getirecektir.	5	1	19	3,7	27	5,3	232	46	227	45	510	100	4,3	0,8
Turizm, yöreye daha fazla yatırım yapılmasını teşvik edecektir.	4	0,8	17	3,3	56	11	214	42	216	42	507	99	4,2	0,8
Turizm, yöredeki ulaşım olanaklarını geliştirecektir.	5	1	20	3,9	59	12	216	42	210	41	510	100	4,2	0,9
Turizm, yöredeki kültürün tanıtımına katkı sağlayacaktır.	2	0,4	27	5,3	35	6,9	242	48	201	39	507	99	4,2	0,8

Tablo 4. Turizmin Olumsuz Etkileri Hakkında Yerel Halkın Bakış Açısına Yönelik Bulgular

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM		Ort.	s.s.
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Olumsuz Etkiler														
Otel inşaatları ve diğer turistik yapılar yöredeki doğal çevreyi tahrip edecektir	56	11	140	28	143	28	100	20	65	13	504	99	3	1,2
Turizm, Zile'deki suç oranlarını arttıracaktır.	77	15	167	33	92	18	107	21	61	12	504	99	2,8	1,3
Turizm, yöredeki trafik sorunlarını arttıracaktır.	41	8	122	24	119	23	164	32	58	11	504	99	3,2	1,2
Turizm, yöredeki gelecekteki yaşamı değiştirecektir.	70	14	133	26	124	24	120	24	57	11	504	99	2,9	1,2
Turizm yöreyi nüfus bakımından aşırı derecede kalabalıklaştıracaktır.	53	10	116	23	130	26	151	30	57	11	507	99	3,1	1,2
Turizm, yöredeki yaşam biçimini olumsuz etkileyecektir.	98	19	159	31	113	22	96	19	44	8,6	510	100	2,7	1,2
Turizm, yöredeki birçok mal ve hizmetin fiyatlarını arttıracaktır.	41	8	77	15	105	21	205	40	79	16	507	99	3,4	1,2
Turizm, çevre kirliliğine neden olacaktır.	75	15	168	33	118	23	91	18	52	10	504	99	2,8	1,2
Turizm, gürültüye neden olacaktır.	98	19	163	32	99	19	104	20	43	8,4	507	99	2,7	1,2
Turizm yerel halk ile turistler arasında uyumsuzluğa neden olacaktır.	98	19	148	29	93	18	107	21	55	11	501	98	2,7	1,3
Turizm, yöredeki emlak fiyatlarını arttırarak, kiracıları olumsuz yönde etkileyecektir.	14	2,7	72	14	117	23	191	38	113	22	507	99	3,6	1,1
Turizm, yöredeki ahlaki yapıyı bozacaktır.	86	17	138	27	123	24	99	19	61	12	507	99	2,8	1,3
Turizm, yöredeki alkol ve uyuşturucu kullanımını arttıracaktır.	87	17	115	23	97	19	112	22	96	19	507	99	3	1,4
Turizmin gelişmesiyle açılacak olan disko, bar gibi eğlence mekanları Zile'deki ahlaki değerleri olumsuz etkileyecektir.	93	18	123	24	104	20	103	20	87	17	510	100	2,9	1,4

Tablo 3'te turizmin olumlu etkilerine ilişkin on dört adet yargı yer almaktadır. Olumlu yargılar genel olarak değerlendirildiğinde bu yargılara ilişkin aritmetik ortalamaların katılıyorum seçeneğine karşılık gelen $\bar{X}=4,11$ olduğu görülmektedir. Bu bağlamda ilçe halkının turizmin gelişmesiyle ilçedeki tarihi yapıların restore edileceği, yatırımların artacağı ve gelirlerinde artış olacağı gibi ortak noktalarda birleştikleri söylenebilir. Belirtilen yargılar içerisinde, katılımcıların diğer yargılara göre daha az oranda ($\bar{X}=3,87$) "Turizm, sayesinde doğal çevre korunacaktır" yargısına yönelik görüş belirttikleri belirlenmiştir. Ancak, bu oran yine de katılıyorum seçeneğine yakın seviyede olduğundan bu yargıyı da olumlu olarak değerlendirmek mümkündür.

Tablo 4'te ankete katılanların turizmin olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri yer almaktadır. Bu yargılara ilişkin aritmetik ortalama $\bar{X}=2,96$ olarak tespit edilmiştir. Tüm yargılar genel olarak değerlendirildiğinde ilçe halkının turizmin gelişmesiyle ortaya çıkabilecek olumsuz durumlar için kararsız seçeneğinde yoğunlaştıkları söylenebilir.

Katılımcıların turizmin gelişmesine yönelik olarak olumlu ve olumsuz yargılara vermiş oldukları yanıtların dağılımları katılımcıların demografik özelliklerine göre değerlendirilip aralarında önemli farklılıkların olup olmadığının tespit edilmesi için t-testi ve tek faktörlü Anova testi uygulanmıştır. Anova testi sonucunda, aralarında fark olduğu belirlenen değişkenler için bu farkın hangi değişkenlerden kaynaklandığının belirlenebilmesi için Tukey testi yapılmıştır. Aşağıdaki tablolar t-testi ve Anova testi sonucu aralarında fark tespit edilen değişkenleri içermektedir. Aralarında fark bulunamayan değişkenler tablo halinde sunulmamıştır.

Tablo 5. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması-Bağımsız Örneklem İçin T Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	\bar{X}	ss	t	p
Evli	292	4,06	0,54	2,687	0,007*
Bekar	216	4,19	0,47		

* $p<0,05$

Tablo 5'te verilen bulgulara göre, yerel halkın turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri yerel halkın medeni durumlarına göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık göstermektedir ($t=2,687$; $p<0,05$). Buna göre, medeni hali bekar olan kişiler evli kişilere göre turizmin olumlu etkilerine daha olumlu bakmaktadır. İlçede sosyal yaşamın yok denecek kadar az

olması nedeniyle bekar kişilerin turizm ile birlikte sosyal hayatın gelişeceğini düşünme eğilimi bu konuda evlilere göre daha olumlu görüş belirtmiş olabilirler.

Tablo 6. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılması-Bağımsız Örneklem İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Eğitim	N	\bar{X}	ss	F	p
İlköğretim	129	3,09	0,78	5,690	,000*
Lise	193	3,04	0,82		
Önlisans	71	2,99	0,72		
Lisans	102	2,70	0,74		
Lisansüstü	15	2,48	0,54		
TOPLAM	510	2,96	0,79		

* $p < 0,05$

Tablo 6'da, yerel halkın turizmin olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri yerel halkın eğitim durumlarına göre karşılaştırıldığında, 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık göstermektedir. ($F=5,690$; $p < 0,05$). Tablo 7'de farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Tukey testi) sonuçları yer almaktadır.

Tablo 7. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Çoklu Karşılaştırılması-Tukey Testi Sonuçları

Eğitim	İlköğretim	Lise	Önlisans	Lisans	Lisans Üstü
İlköğretim	-	*	-	-	-
Lise	*	-	-	-	-
Önlisans	-	-	-	-	-
Lisans	-	-	-	-	*
Lisansüstü	-	-	-	*	-

Tablo 7'ye göre, eğitim düzeyleri ilköğretim ile lise, lisans ile lisans üstü denekler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi ilköğretim olan katılımcıların turizmin olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri ($\bar{X}=3,09$) eğitim düzeyi lise olanların görüşlerine ($\bar{X}=3,04$) göre daha ne-

gatiftir. Ayrıca eğitim düzeyi lisans olan katılımcıların turizmin olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri ($\bar{X}=2,70$) eğitim düzeyi lisans üstü olan katılımcıların görüşlerine ($\bar{X}=2,48$) göre daha negatiftir. Sonuçlardan da anlaşıldığı üzere eğitim düzeyi arttıkça turizme karşı bakış açısı daha olumlu olmaktadır.

Tablo 8. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Karşılaştırılması-Bağımsız Örneklem İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Aylık Gelir	N	\bar{X}	ss	F	p
500 TL altı	161	3,16	0,54	2,551	0,038*
501-1000	186	4,05	0,48		
1001-1500	72	4,08	0,59		
1501-2000	51	4,28	0,44		
2001 ve üzeri	26	4,16	0,42		
TOPLAM	496	4,12	0,52		

* $p<0,05$

Tablo 8'de yerel halkın turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri aylık gelir durumlarına göre karşılaştırıldığı bağımsız örneklem için tek faktörlü varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Tablo 8'de yer alan sonuçlara göre, yerel halkın turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri aylık gelirlerine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık göstermektedir ($F=2,551$; $p<0,05$). Tablo 9'da, farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Tukey testi) sonuçları yer almaktadır.

Tablo 9. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Çoklu Karşılaştırılması-Tukey Testi Sonuçları

Aylık Gelir	500 TL alt	501-1000	1001-1500	1501-2000	2001 ve üzeri
500 TL altı	-	-	-	-	-
501-1000	-	-	-	*	-
1001-1500	-	-	-	-	-
1501-2000	-	*	-	-	-
2001 ve üzeri	-	-	-	-	-

Tablo 9'a göre aylık geliri 501–1000 TL olan yerel halkın ($\bar{X}=4,05$) turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri aylık geliri 1501–2000 olan kişilere ($\bar{X}=4,28$) göre daha olumsuzdur. Bu durum, aylık geliri düşük olan kişilerin turizm ile birlikte yörede çeşitli alanlarda fiyat artışlarının olabileceği düşüncesi ile açıklanabilir.

Tablo 10. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Karşılaştırılması-Bağımsız Örneklemeler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Aylık Gelir	N	\bar{X}	ss	F	p
500 TL ve altı	161	2,93	0,83	6,900	,000*
501-1000	186	3,16	0,73		
1001-1500	72	2,94	0,89		
1501-2000	51	2,70	0,56		
2001 ve üzeri	26	2,51	0,71		
TOPLAM	496	2,97	0,79		

* $p<0,05$

Tablo 10'a göre, yerel halkın turizmin olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri, aylık gelirlerine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık göstermektedir ($F=6,900$; $p<0,05$). Tablo 11'de farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Tukey testi) sonuçları yer almaktadır.

Tablo 11. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Çoklu Karşılaştırılması-Tukey Testi Sonuçları

Aylık Gelir	500 TL ve altı	501-1000	1001-1500	1501-2000	2001 ve üzeri
500 TL altı	-	*	-	-	-
501-1000	*	-	-	*	*
1001-1500	-	-	-	-	-
1501-2000	-	*	-	-	-
2001 ve üzeri	-	*	-	-	-

Tablo 11'e göre, aylık gelir düzeyi 500 ve altı ile 501-1000, 501-1000 ile 1501-2000 ve 2001 ve üzeri TL olan yerel halk arasında anlamlı bir fark oldu-

ğu görülmektedir. 501–1000 TL gelir düzeyine sahip kişilerin ($\bar{X}=3,16$) turizmin olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri 500 ve atlı, 1501–2000 ve 2001 ve üzeri TL gelir gruplarındaki kişilere göre daha negatiftir.

Tablo 12. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Mesleklerine Göre Karşılaştırılması-Bağımsız Örneklem İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Meslek	N	\bar{X}	ss	F	p
İşçi	57	4,07	0,55	4,620	,000*
Memur	95	4,25	0,49		
Esnaf	89	4,14	0,48		
Öğrenci	131	4,16	0,44		
Ev hanımı	68	3,98	0,58		
Emekli	31	3,77	0,69		
Çiftçi	28	4,07	0,31		
TOPLAM	499	4,11	0,51		

* $p<0,05$

Tablo 12’de yer alan verilere göre yerel halkın turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri mesleklere göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık göstermektedir ($F=4,620$; $p<0,05$). Tablo 13’de farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Tukey testi) sonuçları yer almaktadır.

Tablo 13. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Meslek Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırılması-Tukey Testi Sonuçları

Meslek	İşçi	Memur	Esnaf	Öğrenci	Ev hanımı	Emekli	ifti
İşçi	-	-	-	-	-	-	-
Memur	-	-	-	-	*	*	-
Esnaf	-	-	-	-	-	*	-
Öğrenci	-	-	-	-	-	*	-
Ev hanımı	-	*	-	-	-	-	-
Emekli	-	*	*	*	-	-	-
Çiftçi	-	-	-	-	-	-	-

Buna göre, memur ile ev hanımı ve memur ile emekli, esnaf ile emekli, öğrenci ile emekli meslek grupları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Memur grubundaki kişilerin ($\bar{X}=4,25$) turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri ev hanımları ($\bar{X}=3,98$) ve emeklilere göre ($\bar{X}=3,77$) daha pozitifdir. Ayrıca, emekli grubundaki kişilerin ($\bar{X}=3,77$) turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri öğrenci ($\bar{X}=4,16$) ve esnaf grubundaki kişilere ($\bar{X}=4,14$) göre daha negatiftir. Ev hanımları ve emeklilerin memurlara göre turizm hakkında daha olumsuz görüş belirtmelerini nedeni daha sakin ve huzurlu bir ortamda yaşamak istemelerine bağlanabilir.

Tablo 14. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Mesleklerine Göre Karşılaştırılması-Bağımsız Örneklem İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Meslek	N	\bar{X}	ss	F	p
İşçi	57	3,09	0,69	6,906	,000*
Memur	95	2,59	0,62		
Esnaf	89	3,03	0,84		
Öğrenci	131	3,15	0,80		
Ev hanımı	68	2,86	0,69		
Emekli	31	3,28	0,80		
Çiftçi	28	3,17	0,85		
TOPLAM	499	2,99	0,78		

* $p<0,05$

Tablo 14'deki verilere göre, yerel halkın turizmin olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri mesleklerine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık göstermektedir ($F=6,906$; $p<0,05$). Tablo 15'de farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Tukey testi) sonuçları yer almaktadır.

Tablo 15. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Meslek Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırılması-Tukey Testi Sonuçları

Meslek	İşçi	Memur	Esnaf	Öğrenci	Ev hanımı	Emekli	Çiftçi
İşçi	-	*	-	-	-	-	-
Memur	*	-	*	*	-	*	*
Esnaf	-	*	-	-	-	-	-
Öğrenci	-	*	-	-	-	-	-
Ev hanımı	-	-	-	-	-	-	-
Emekli	-	*	-	-	-	-	-
Çiftçi	-	*	-	-	-	-	-

Tablo 15'e göre memur ile işçi, esnaf, öğrenci, emekli ve çifti meslek grupları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Memur grubundaki kişilerin ($\bar{X}=2,59$) turizmin olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri diğer meslek grubundaki kişilere göre daha pozitifdir.

Tablo 16. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Yaşlarına Göre Karşılaştırılması-Bağımsız Örneklemeler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Yaş	N	\bar{X}	ss	F	p
18 ve altı	45	4,14	0,45	3,233	0,007*
19-25	149	4,20	0,48		
26-35	153	4,12	0,52		
36-45	95	4,09	0,49		
46-55	28	3,79	0,74		
56 ve üzeri	40	4,06	0,45		
TOPLAM	510	4,11	0,51		

* $p<0,05$

Tablo 16'da yer alan verilere göre yerel halkın turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri yaş gruplarına göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık göstermektedir. ($F=3,233$; $p<0,05$). Tablo 17'de farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Tukey testi) sonuçları yer almaktadır.

Tablo 17. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Etkileri Hakkındaki Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırılması-Tukey Testi Sonuçları

Yaş	18 ve altı	19-25	26-35	36-45	46-55	56 ve üzeri
18 ve altı	-	-	-	-	*	-
19-25	-	-	-	-	*	-
26-35	-	-	-	-	*	-
36-45	-	-	-	-	-	-
46-55	*	*	*	-	-	-
56 ve üzeri	-	-	-	-	-	-

Tablo 17'e göre, 46–55 arasındaki yaş grubu ile 18 ve altı yaş grubu, 19-25 yaş grubu ve 26-35 yaş grubu arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. 46–55 yaş grubundaki kişilerin ($\bar{X}=3,79$) turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri diğer yaş gruplarına göre daha negatiftir.

SONUÇ

Turizme açılmamış bölgeler için fiziksel turizm yatırımları, turizm geliştirme çalışmaları sürecinde tek başına yeterli değildir. Bölgede turizmin var olabilmesi ve gelişebilmesi için yerel halkın turizme bakış açılarının belirlenmesi, “turizmin sürdürülebilirliği” açısından önemli bir süreçtir. Yerel halkın görüşü ve desteği alınmamış şekilde oluşturulan bir turizm olgusunda çeşitli uyuşmazlıklar ve anlaşmazlıklar ortaya çıkabilir. Bu araştırmada da, henüz turizme açılmamış ve tarihi ve kültürel açıdan turizm potansiyele sahip Zile ilçesinde yaşayan yerel halkın turizme karşı bakış açılarında şu hususlar öne çıkmıştır:

- Turizmin yöredeki insanların gelirlerini arttıracığı (%86), yöredeki ulaştırma olanaklarını geliştireceği (%83) ve yöredeki tarihi yapıların restorasyonunu teşvik edeceği (%90) düşünceleri araştırmada turizmin olumlu etkileri olarak öne çıkmıştır.
- Otel inşaatları ve diğer turistik yapıların yöredeki doğal çevreyi tahrip edeceği (%32,3), turizmin yöredeki emlak fiyatlarını (%59,7) ve yöredeki birçok mal ve hizmetin fiyatlarını arttıracığı (%55,7), yerel halkla turistler arasında uyuşmazlıklar çıkacağı (%31,8) ve turizmin yöredeki ahlaki yapıyı bozacağı (%31,4) düşünceleri araştırmada turizmin olumsuz etkileri olarak öne çıkmıştır.

- Literatürde yerel halkın turizme bakış açılarını etkileyen faktörler arasında yöredeki ikamet süresi gösterilmiştir. Çalışmada bu bilgiyi ile örtüşen bir sonuç ortaya çıkmıştır. Analiz sonuçlarına göre, yerel halkın turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşleri ikamet sürelerine göre önemli bir farklılık göstermiştir. Buna göre, ikamet süresi 1 yıldan az olan kişilerin turizmin olumlu etkileri hakkındaki görüşlerinin uzun süreli ikamet edenlere göre daha negatif olduğu ortaya çıkmıştır. İkamet süresinin yaşanılan bölgeye yönelik olumlu tutumların geliştirilmesinde önemi büyüktür.
- Yerel halk, ilçenin turizme açılmasında tarihi değerlerin (Zile Kalesi, Tarihi Zile Evleri ve Camiler) turizme açılma sürecinde daha etkili olacağını düşünmektedir.
- Sonuç olarak “bir bölgede veya yörede turizmin oluşabilmesi ve gelişebilmesi için öncelikle yerel halkın görüş ve desteğinin alınması” fikri bu çalışma ile de desteklenmiştir. Özellikle, bu tür çalışmalardan elde edilecek bilgilerin; turizm planlamacıları, yerel yönetimler, mesleki kuruluşları ve uzmanlar tarafından kullanılması, o yöre veya bölgedeki turizmin gelişimini ve sürdürülebilirliğini destekleyebilecektir.

KAYNAKÇA

- AKIS, S., PERISTIANIS N. ve WARNER, J. (1996), Residents' Attitudes to Tourism Development: The Case of Cyprus., *Tourism Management*, cilt:17, ss.481–494.
- AKOVA, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Akademik İncelemeler*, Cilt:2, Sayı:1, ss.77-109.
- ANDERECK, L. K. ve VOGT, A. C. (2000), The Relationship between Resident' Attitudes toward Tourism and Tourism Development Options, *Journal of Travel Research*, cilt:39, sayı:1, ss.27–36
- ANDRIOTIS, K. ve VAUGHAN, R. (2003), Urban Residents' Attitudes Toward Tourism Development: The Case of Cröete, *Journal of Travel Research*, cilt:42, sayı:2, ss.172–185.
- BELISLE, F., ve HOY, D. (1980), The Perceived Impact of Tourism by Residents: A Case Study in Santa Marta, Columbia., *Annals of Tourism Research*, cilt:7, ss.83–101.
- BESCUKIDES, M., LEE, E. ve MCCORMICK, P. J. (2002), Residents' Perceptions of The Cultural Benefits of Tourism, *Annals of Tourism Research*, cilt: 29, sayı:2, 303–319

- CLAUDIA, J. ve GÜRSOY, D. (2004), Distance Effects on Residents' Attitudes Toward Tourism, *Annals of Tourism Research*, cilt:31, sayı:2, ss.296–312.
- GURSOY, D. ve RUTHERFORD, D.G. (2004), Host Attitudes Toward Tourism: An Improved Structural Model, *Annals of Tourism Research*, cilt:31, sayı:3, ss.495–516
- GURSOY, D., JUROWSKI C. ve UYSAL, M. (2002), Resident Attitudes A Structural Modeling Approach, *Annals of Tourism Research*, cilt:29, sayı:1, ss.79–105.
- GÜRSOY, D., CHEN J. ve YOON Y. (2000), Using Structural Equation Modeling to Assess the Effects of Tourism Impacts Factors and Local Resident Support for Tourism Development, 31st Annual Travel and Tourism Research Association Conference Proceedings, June, San Fernando Valley, CA: 243–250
- HARRISON, D (1992), *Tourism in Less Developed Countries*, London: Belhaven.
- HILLERY, M., NANCARROW, B., GRIFFIN, G. ve SYME G. (2001), Tourist Perception of Environmental Impact, *Annals of Tourism Research*, cilt: 28, ss.853–867.
- HURST, F. (1994), *En Route Surveys' Travel, Tourism, and Hospitality Research- A Handbook for Managers and Researchers*, Ritchie, J. ve Goeldner, C. (ed.), John Wiley and Sons Inc., New York, ss. 453-471.
- JOHNSON, J., SNEPENGGER, D. ve AKIS, S. (1994), Residents' Perceptions of Tourism Development, *Annals of Tourism Research*, cilt:21, sayı:3, ss.629–642
- LAWSON, R.W., WILLIAMS, J. YOUNG, T. ve COSENS J. (1998), A Comparison of Residents' Attitudes Towards Tourism in 10 New Zealand Destinations, cilt:19, sayı:3, ss.247–256.
- LEPP, A. (2007), Residents' Attitudes Towards Tourism in Bigodi Village, Uganda, *Tourism Management*, cilt:28, sayı:3, ss.876–885.
- LIU, J. C. ve VAR, T. (1986), Resident Attitude toward Tourism Impact in Hawaii, *Annals of Tourism Research*, cilt:13, sayı:2, ss.193–214.
- MADRIGAL, R. (1993), A Tale of Tourism in Two Cities, *Annals of Tourism Research*, cilt:20, sayı:2, ss.336–353.
- MANSFELD, Y. (1992), Group-Differentiated Perceptions of Social Impacts Related to Tourism Development., *Professional Geographer*, cilt:44, ss.377–392.
- MURPY, P. E. (1985), *Tourism: A Community Approach*. New York: Routledge.
- ÖZTÜRK, Y. (1996). *Marketing Turkey as a Tourist Destination in the United Kingdom*. University of Strathclyde, Business Faculty, The Scottish Hotel School, U.K. p.176 (Unpublished Ph.D. Dissertation).
- PIZAM, A. (1978), Tourism's Impacts: The Social Costs to the Destination Community as Percieved by Its Residents, *Journal of Travel Research*, cilt:16, sayı:4 ss.8–12.

- RYAN, C. (1995), *Researching Tourist Satisfaction Issues, Concepts, Problems*. London: Routledge.
- SHELDON, J. P. ve ABENOJA, T. (2001), *Resident Attitudes in a Mature Destination: The Case of Waikiki*, *Tourism Management*, cilt:22, sayı:5, ss.435–443.
- SIRAKAYA, E., TEYE, V. ve SÖNMEZ, S. (2002), *Understanding Residents' Support for Development in the Central Region of Ghana*, *Journal of Travel Research*, cilt:41, ss.57–67.
- TAYFUN, A. ve KILIÇLAR, A. (2004), *Turizmin Sosyal Etkileri ve Yerli halkın Turiste Bakışı*, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:1, ss.1-17.
- TAYFUN, A. (2002). *Turist Yerli Halk Etkileşimi Üzerine Bir Araştırma*, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:1, ss.1-12.
- WILSON, S., DANIEL, R. F., JULIE, F. ve JOHN C. VAN Es (2001), *Factors for Success in Rural Tourism Development*, *Journal of Travel Research*, cilt: 40, sayı:2, ss.132–138

Diğer Kaynaklar

www.tokatkulturturizm.gov.tr/yillik/pdf/39_52.pdf Erişim Tarihi: 06.12.2009

<http://www.livius.org/za-zn/zela/zela.html> Erişim Tarihi: 04.12.2007